

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek školskej inšpekcie

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v základnej škole v školskom roku 2014/2015 v SR

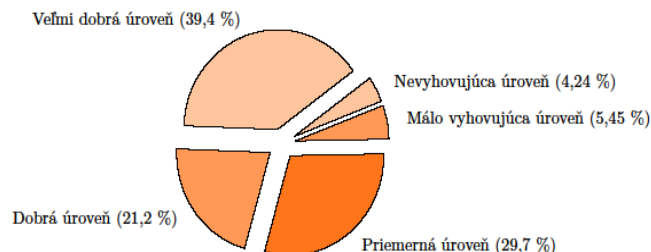
Komplexné inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu, podmienok výchovy a vzdelávania sa vykonali v **165** základných školách (**7,74 %** z celkového počtu 2 133 základných škôl v SR), z nich bolo 152 štátnych, 10 cirkevných a 3 subjekty boli súkromné. Vyučovací jazyk slovenský malo 139 škôl, vyučovací jazyk maďarský 22 a vyučovací jazyk slovenský a maďarský mali 4 subjekty.

Podklady k posúdeniu stavu a úrovne kontrolovaných oblastí sa získavali realizovaním hospitácií na vyučovacích hodinách, prehliadkou vnútorných priestorov i areálov škôl, uskutočňovaním riadených rozhovorov s vedúcimi pedagogickými zamestnancami, s učiteľmi i so žiakmi, analýzou pedagogickej dokumentácie a ďalšej dokumentácie súvisiacej s organizáciou výchovno-vzdelávacieho procesu a riadením školy. Dôležité údaje sa získavali aj zadaním dotazníka pre riaditeľa školy, pre pedagogických zamestnancov, pre žiakov a členov žiackych školských rád.

Školský vzdelávací program

Najdôležitejším pedagogickým dokumentom, podľa ktorého sa uskutočňovala výchova a vzdelávanie vo všetkých kontrolovaných školách, bol **školský vzdelávací program** (ďalej ŠkVP). V **65** subjektoch boli programy vypracované na **veľmi dobrej** úrovni, v **35** na **dobrej**, v **49** na **priemernej** úrovni. **Málo vyhovujúcu** úroveň mali programy vyhotovené v **9** subjektoch a **nevyhovujúcu** v **7¹** ZŠ (graf č. 1).

Graf č. 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia školských vzdelávacích programov v ZŠ

Pozitívne zistenia

- stanovenie reálne splniteľných cieľov smerujúcich k vytváraniu podmienok kvalitného vzdelávania žiakov
- modifikovanie učebných plánov prostredníctvom disponibilných hodín v súlade so zameraním a profiláciou škôl
- sprístupňovanie ŠkVP a prezentovanie zámerov škôl zákonným zástupcom žiakov, širšej verejnosti prostredníctvom aktualizovaných webových sídel

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- dodržiavanie stanovenej štruktúry ŠkVP a jeho aktualizovanie
- rozpracovanie učebných osnov vyučovacích predmetov v súlade s obsahom príslušného vzdelávacieho štandardu, v rozsahu stanovenom učebným plánom školy
- akceptovanie poznámok rámcového učebného plánu, vypracovanie vlastných poznámok

¹ Trenčiansky kraj – ZŠ, Hradište 277; Nitriansky kraj – ZŠ, Plavé Vozokany 114; ZŠ, Tulipánová 1, Nitra; Banskobystrický kraj – ZŠ, Alapiskola, Husiná 156; Prešovský kraj – ZŠ, Chmeľov 161; Košický kraj – ZŠ, Hlavná 73, Čelovec; ZŠ, Sokolany 147

- dôsledné definovanie stratégií, špecifických foriem a metód edukácie žiakov, vrátane žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

ŠkVP boli v 67 % škôl spracované v súlade s ustanoveniami školského zákona a úroveň ich vypracovania umožňovala realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a všeobecnými cieľmi vzdelávania. Stanovenú štruktúru nedodržala takmer tretina škôl a v štvrtine z kontrolovaných subjektov stav ich vypracovania nezodpovedal statusu strategicky významného dokumentu. K výrazným pozitívam viacerých dokumentov patrilo vymedzenie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania na základe dôslednej analýzy silných i slabých stránok a reálnych podmienok škôl. Definované edukačné ciele boli prevažne orientované na rozvoj komunikačných schopností žiakov v cudzích jazykoch, na zvýšenie digitálnej gramotnosti, na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti, na podporu environmentálnej výchovy a výchovy k zdravému životnému štýlu. Smerovali tiež k podpore aktívneho učenia, k podpore učenia sa pre život, k rozvoju prezentačných zručností. Ojedinele, v 16 % programov stanovenie vlastných cieľov absentovalo, prípadne boli ciele koncipované formálne a nezodpovedali personálnym či materiálno-technickým podmienkam škôl. V prevažnej väčšine subjektov vzdelávacie programy prerokovali v pedagogickej rade, v rade školy. Zákonných zástupcov a žiakov o mieste dostupnosti kompletného znenia školského programu informovali oznamy umiestnené na centrálnych školských nástenkách.

Súčasťou väčšiny ŠkVP (90 %) boli vypracované **učebné plány** pre primárne a pre nižšie stredné vzdelávanie, ktoré akceptovali rámcový učebný plán príslušných štátnych vzdelávacích programov (ďalej ŠVP). Ojedinele v nich chýbali vlastné poznámky k organizácii vyučovania, niekde nedodržali stanovený počet disponibilných hodín, nesprávne zaradili vyučovacie predmety do vzdelávacích oblastí či nesprávne rozvrhli celkový týždenný počet vyučovacích hodín. **Disponibilné hodiny** boli prevažne využité v súlade s profiláciou škôl na zavedenie nových alebo na posilnenie časovej dotácie povinných predmetov.

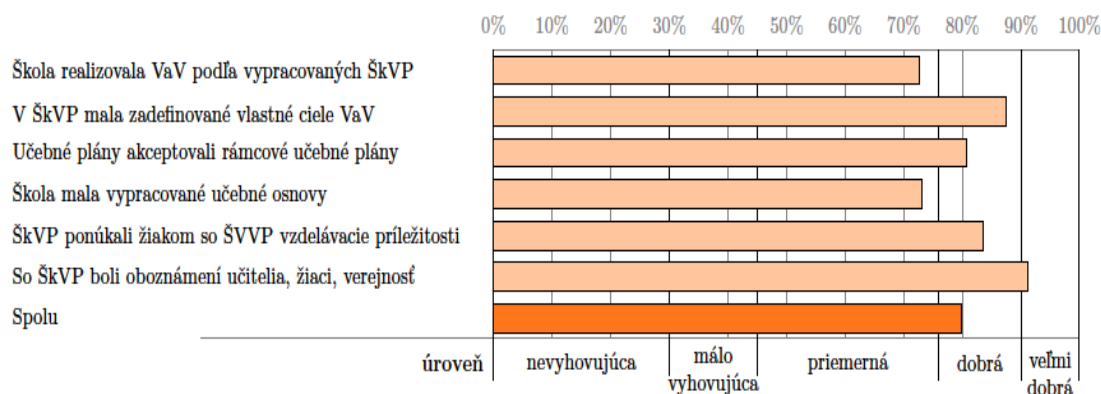
Učebné osnovy predmetov primárneho i nižšieho stredného vzdelávania malo 78 % škôl vypracované. Nedostatky sa vyskytovali najčastejšie vo vyhotovení učebných osnov predmetov slovenský jazyk a literatúra, matematika, prírodoveda, cudzie jazyky, biológia. Zväčša neboli výsledkom rozpracovania príslušných vzdelávacích štandardov ŠVP, alebo nevymedzovali obsah a rozsah vyučovania predmetu v konkrétnom ročníku, niekde uvedený rozsah vyučovania predmetu nebol v súlade s učebným plánom školy, prípadne neakceptovali inovácie vzdelávacích štandardov. Učebné osnovy všetkých alebo väčšiny predmetov nepredložili ku kontrole 3² ZŠ. Učivo **prierezových tém** tvorilo integrálnu súčasť vzdelávania obsahovo príbuzných predmetov alebo novo zaradeného vyučovacieho predmetu, ojedinele nebol v ŠkVP uvedený spôsob realizácie ich obsahu.

Väčšina škôl mala pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej ŠVVP) vypracovanú ponuku špecifických úprav obsahu, foriem a metód edukácie s ohľadom na druh zdravotného znevýhodnenia, nadania alebo sociálneho znevýhodnenia žiaka. V kooperácii s odbornými zamestnancami centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie alebo špeciálno-pedagogického poradenstva zabezpečovali externý odborný servis. V subjektoch pôsobili školský psychológ alebo špeciálny pedagóg, asistent učiteľa.

Stav a úroveň vypracovania predložených ŠkVP dosiahli celkovo **dobrú** úroveň (graf č. 2)

² Prešovský kraj – ZŠ, Milpoš 55; Trnavský kraj – ZŠ Istvána Illésházyho s VJM – Illésházy István Alapiskola, Nový Život 1 – Illésháza; Košický kraj – ZŠ, Hlavná 73, Čel'ovce

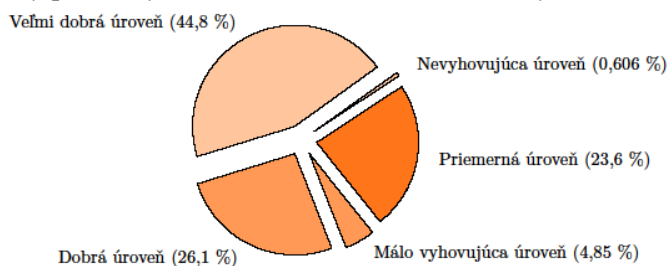
Graf č. 2 Celková úroveň vypracovania ŠkVP

Riadenie školy

V oblasti **riadenie školy** sa kontrola cielene zameriavala na pedagogické riadenie, na vnútorný systém kontroly a hodnotenia, na služby i na klímu a kultúru školy. Oblasť riadenia dosiahla v **74** subjektoch **veľmi dobrú** úroveň, v **43** **dobrá**, v **39** **priemernú**, v **8³** **málo vyhovujúcu** a v **1⁴** ZŠ bola zistená **nevyhovujúca** úroveň (graf č. 3).

Graf č. 3 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia 165 základných škôl v oblasti riadenie školy

Pozitívne zistenia

- vytváranie priaznivej klímy školy
- zapájanie žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP, do rozmanitej ponuky neformálneho vzdelávania
- zabezpečenie aktívneho výchovného poradenstva
- podporovanie odborného rastu pedagógov

Oblasť vyžadujúce zlepšenie

- vypracovanie ŠkVP
- zefektívnenie vnútorného systému kontroly
- vypracovanie a vedenie komplexnej dokumentácie žiakov so ŠVVP
- zabezpečovanie interných vzdelávacích aktivít metodickými orgánmi školy

Pedagogické riadenie dosiahlo v školách celkovo dobrú úroveň. Výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnych školách a rozhodovanie v súkromných alebo v cirkevných subjektoch sa realizoval v súlade s platnými právnymi predpismi. Kontrolou vydaných rozhodnutí sa zistili niektoré negatívne skutočnosti (vydanie rozhodnutia nad rámec zákona alebo vydanie rozhodnutia bez zákonom stanovených podkladov) prípadne neboli vydané vôbec. Vo väčšine prípadov vznik nedostatkov súvisel s uplatnením nesprávnych vzorov

³ Nitriansky kraj – ZŠ, Plavé Vozokany 114; ZŠ, Tulipánová 1, Nitra; Banskobystrický kraj – ZŠ s MŠ, Stará Kremnička č. 33; ZŠ s MŠ, Strelníky 42; Trenčiansky kraj – ZŠ, Hradište 277; Košický kraj – ZŠ, Hlavná 73, Prešovský kraj – ZŠ s MŠ, Turany nad Ondavou 90

⁴ Prešovský kraj – ZŠ, Chmeľov 161

tlačív z ASC agendy alebo e-Tlačív. Rozhodnutie o úplnom alebo čiastočnom oslobodení od vzdelávania v predmete telesná výchova/telesná a športová výchova vydali riaditelia škôl 524 žiakom (2 % z celkového počtu žiakov) na základe žiadosti rodičov a odporúčania všeobecného lekára pre deti a dorast.

Pedagogickú dokumentáciu a ďalšiu dokumentáciu súvisiacu s procesom výchovy a vzdelávania, s organizáciou a s pedagogickým riadením mala väčšina subjektov (81 %) vypracovanú v súlade s požiadavkami stanovenými všeobecne záväznými právnymi predpismi a prerokovanú v pedagogickej rade. V štvrtine subjektov boli v predloženej pedagogickej dokumentácii zistené nedostatky, ktoré súviseli s nevyužívaním vzorov tlačív schválených a zverejnených ministerstvom školstva, s nevedením pedagogickej dokumentácie dvojjazyčne v školách s vyučovacím jazykom maďarským, s absenciou zaznamenávania udelených výchovných opatrení v triednom výkaze a v katalógových listoch, s neúplným vedením dokumentácie žiakov so ŠVVP či dokumentácie súvisiacej s prešetrovaním sťažností. Vzdelávanie začlenených žiakov sa v 11 % škôl nerealizovalo podľa vypracovaných individuálnych výchovno-vzdelávacích programov. Najvýraznejšie nedostatky v pedagogickej dokumentácii boli zaznamenané v 2 subjektoch⁵.

V riadiacej činnosti väčšiny riaditeľov škôl možno pozitívne hodnotiť ich snahu podporovať ďalší odborný rast pedagogických zamestnancov. Ročný plán kontinuálneho vzdelávania mali takmer všetky ZŠ vypracované, v niektorých subjektoch doplnené aj o osobné plány profesijného rastu pedagógov. Ďalšie vzdelávanie absolvovali učitelia cez akreditované programy, využívali ponuky rôznych vzdelávacích organizácií, zapájali sa do vzdelávania aj cez národné projekty zamerané na modernizáciu edukácie. Aktívne sa podieľali na tvorbe a realizácii školských projektov. Pedagogické rady, metodické združenia a predmetové komisie v prevažnej väčšine škôl svojou činnosťou prispievali ku koordinácii jednotného postupu školy v oblasti riadenia, pracovali podľa vypracovaných plánov práce, zaoberali sa aktuálnymi výchovno-vzdelávacími výsledkami žiakov, ich výchovnými problémami, sledovali plnenie učebných osnov. Funkčnosť metodických orgánov v 7 % subjektov bola na nižšej úrovni, neparticipovali na riadiacej a hospitačnej činnosti, ich práca sa zameriavala na organizáciu predmetových aktivít, projektov, súťaží.

Vypracovaný **vnútorný systém kontroly a hodnotenia** v 86 % škôl mal zväčša jasne stanovené ciele zamerané na skvalitňovanie všetkých oblastí výchovno-vzdelávacej činnosti školy, stanovený obsah, zásady a formy realizácie kontroly. Vyskytli sa aj školy, v ktorých kvalita vypracovanej a realizovanej vnútornej školskej kontroly mala málo vyhovujúcu alebo nevyhovujúcu úroveň⁶. Systém kontroly zameraný na hodnotenie a klasifikáciu žiakov bol v 82 % škôl vypracovaný v súlade s príslušnými metodickými pokynmi na hodnotenie a klasifikáciu, bol prerokovaný, odsúhlasený v pedagogickej rade i v metodických orgánoch škôl. Časť týkajúca sa správania žiakov bola podrobnejšie rozpracovávaná v školskom poriadku, časť zameranú na stanovenie kritérií hodnotenia a klasifikácie písomných prác žiakov, laboratórnych prác, praktických cvičení a pod. obsahovali učebné osnovy príslušných predmetov. Žiaci aj rodičia boli so spôsobmi a formami hodnotenia a klasifikácie preukázateľne oboznámení. Učitelia poskytovali zákonným zástupcom dôležité informácie o postupe pri oznamovaní zhoršeného prospechu a problémového správania žiakov, o možnosti osobných rozhovorov s vyučujúcimi. V 90 % škôl mali dôsledne vypracovaný aj systém kontroly a hodnotenia pedagogických zamestnancov. Obsahoval základné informácie o sledovaných oblastiach, o cieľoch kontroly, o spôsoboch získavania podkladov na hodnotenie, o kritériách. Súčasťou systému bol vypracovaný plán hospitačnej činnosti na aktuálny školský rok. Dôsledne, v súlade s vypracovaným systémom kontroly, sa vykonávala kontrolná činnosť v 62 % škôl.

⁵ Prešovský kraj – ZŠ, Chmeľov 161; ZŠ s MŠ, Turany nad Ondavou 90

⁶ Nitriansky kraj – 7 škôl; Banskobystrický kraj – 5 škôl; Prešovský kraj – 3 školy

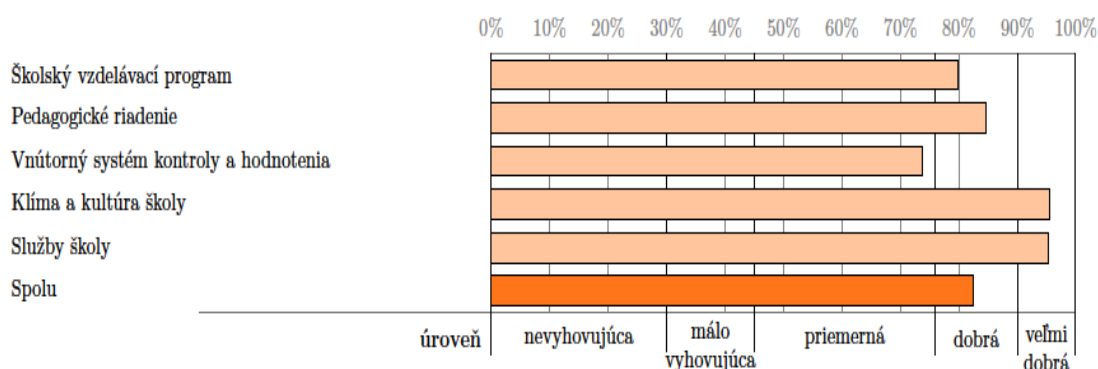
Silnými stránkami v riadení škôl boli poskytované **služby, klíma a kultúra školy**. Obe oblasti dosiahli veľmi dobrú úroveň vo všetkých sledovaných ukazovateľoch. Klímu a kultúru školy charakterizovali pedagogickí zamestnanci 89 % subjektov ako otvorenú s participatívnym štýlom riadenia a súdržnosťou pedagogických kolektívov, v ktorých prevládala vzájomná dôvera, angažovanosť. Prioritou pre väčšinu pedagógov bolo vytvorenie podnetného bezpečného vzdelávacieho školského prostredia. K jeho vytvoreniu napomáhala zaistenie vhodnej organizácie vyučovania a vypracovanie kvalitného školského poriadku. Vyskytli sa aj subjekty (11 %), v ktorých viazla spolupráca vedúcich pedagogických zamestnancov s pedagogickým kolektívom a rovnako spolupráca so zákonnými zástupcami žiakov. Relevantné zistenia súvisiace s uzatvorenou klímou školy a jej negatívnym vplyvom na výchovno-vzdelávací proces neboli v týchto subjektoch potvrdené, riadenie škôl, podmienky výchovy a vzdelávania i výchovno-vzdelávací proces dosahovali dobrú až veľmi dobrú úroveň. Frustrácia učiteľov mohla byť spôsobená niekde direktívnym štýlom riadenia s prejavmi mobingu na pracovisku, alebo viaznuťou spoluprácou v samotnom pedagogickom kolektíve. Zaujímavým je aj zistenie, že v týchto školách vyššie percento žiakov pociťovalo strach alebo poukázalo na výskyt šikanovania. Štátna školská inšpekcia zisťovala názory žiakov na klímu a kultúru školy zadaním anonymného dotazníka. Bezpečne sa v škole cítilo 80 % žiakov, 7 % pociťovalo v škole strach a 13 % opýtaných malo strach zo spolužiakov. Polovica členov žiackej školskej rady konštatovala spokojnosť so správaním spolužiakov v priebehu vyučovania a ostatní členovia neboli s ich správaním spokojní na vyučovaní, počas prestávok alebo na podujatiach organizovaných mimo školy. Až 73 % opýtaných súhlasilo so spôsobom, ktorý učitelia volili na udržanie disciplíny, temer 20 % respondentov ho nevedelo posúdiť. K najčastejšie uvádzaným dôvodom nevhodného správania spolužiakov patrili nerešpektovanie učiteľov (58 %), nezaujímavé vyučovacie hodiny (27 %) a nedôsledné uplatňovanie napomenutí a pokarhaní za nevhodné správanie žiakov (21 %). Žiaci v súvislosti s bezpečnosťou a ochranou zdravia navrhovali zmeniť správanie jednotlivcov, zlepšiť vzťah medzi učiteľmi a žiakmi, ale aj zmeny týkajúce sa vybavenia tried novým nábytkom, didaktickou technikou, zariadenia telocvične, bufetu. Viaceré výroky žiakov priamo poukazovali na výskyt šikanovania, iné výroky na prejav intolerancie (*...rómovia a bieli nech sú v osobitných triedach; ...aby do našej školy nechodili deti rómskeho etnika*).

Pedagogickí zamestnanci škôl sa aktívne zúčastňovali spoločenského života miest a obcí, organizovali kultúrne akcie, športové súťaže. O úspechoch žiakov v okresných, národných i medzinárodných súťažiach, o realizácii vzdelávacích projektoch sa verejnosť dozvedala z článkov zverejnených v miestnej či v regionálnej tlači, z informácií zverejnených v školských časopisoch i na webových sídlach. Pedagógovia vytvárali v školách priaznivé podmienky pre činnosť rozmanitých záujmových útvarov, ktoré svojím zameraním zohľadňovali potreby a záujmy jednotlivcov, podporovali rozvoj ich vedomostí, tvorivých a digitálnych zručností.

Väčšina škôl (96 %) prostredníctvom aktívneho systému výchovného poradenstva poskytovala žiakom a ich zákonným zástupcom poradenskú a osvetovú činnosť v oblasti profesijnej orientácie žiaka a v oblasti sprostredkovania odborného vyšetrenia v poradenských zariadeniach. Zodpovednosť za plnenie úloh v systéme poradenstva bola zvyčajne v školách rovnomerne rozdelená medzi triednych učiteľov, výchovného poradcu, koordinátora prevencie, asistenta učiteľa alebo asistenta vychovávateľa.

Riadenie škôl dosiahlo celkovo **dobrú úroveň** (graf č. 4).

Graf č. 4 Riadenie školy

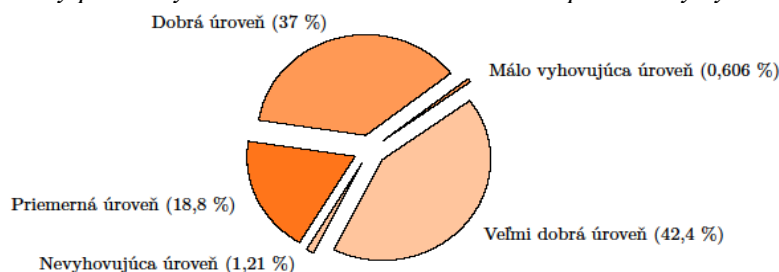

Podmienky výchovy a vzdelávania

Plniť ciele stanovené v ŠkVP umožňovalo školám vytvorenie dobrých **personálnych, priestorových, materiálno-technických podmienok** a primeraných **podmienok bezpečnosti a ochrany zdravia** žiakov i pedagogických zamestnancov. Viacerým subjektom boli pri realizovaní zmien nápomocní zriaďovatelia alebo aktívne sa zapájajúce rady rodičov do riadenia chodu školy. V niektorých školách vypracovali úspešné projekty na rekonštrukciu vonkajších priestorov, na dobudovanie odborných a multimediálnych učební alebo sa pedagogické kolektívy zapojili do vzdelávacích projektov, prostredníctvom ktorých získali moderné materiálno-technické vybavenie.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v **70** kontrolovaných subjektoch zabezpečené na **veľmi dobrej** úrovni, v **61** na **dobrej**, v **31** subjektoch na **priemernej**. Na **málo vyhovujúcej** úrovni boli v **1** subjekte⁷ a na **nevyhovujúcej úrovni** v **2**⁸ školách (graf č. 5).

Graf č. 5 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia ZŠ v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

Pozitívne zistenia

- zapájanie škôl do vzdelávacích projektov s priamym dopadom na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu a materiálno-technického vybavenia
- dobudovanie priestorových podmienok a získanie nových priestorov pre zriadenie odborných učební
- realizovanie preventívnych systémových aktivít v synergetickej spolupráci s členmi žiackych školských rád a koordinátorov prevencie
- účelné využívanie priestorov škôl na realizáciu činností neformálneho vzdelávania

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- zabezpečenie vyučovania učiteľmi spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon pedagogickej činnosti v nultom ročníku,

⁷ Nitriansky kraj – ZŠ, Kukučínov 18

⁸ Prešovský kraj – ZŠ, Chmeľov 161; ZŠ s MŠ, Turany nad Ondavou 90

v špeciálnych triedach a v predmetoch informatická výchova, informatika, občianska náuka, svet práce, fyzika, výtvarná výchova, hudobná výchova

- realizovanie monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov, vyhodnocovanie zistení a v prípade zistených negatívnych príznakov neodkladné prijímanie primeraných opatrení na ich riešenie
- dôsledné oboznamovanie žiakov s obsahom a významom školského poriadku, zapájanie členov žiackych školských rád do jeho tvorby a úpravy

Predpokladom zabezpečenia dobrých **personálnych podmienok** v školách bola skutočnosť, že väčšina vedúcich pedagogických zamestnancov spĺňala kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie (okrem 12 riaditeľov a 7 zástupcov riaditeľa). Vedúci pedagogickí zamestnanci škôl sa aktívne zúčastňovali na rôznych formách vzdelávania a podporovali ďalší odborný rast pedagogických zamestnancov. Výchovno-vzdelávací proces bol v 88 % škôl zabezpečený na dobrej úrovni prevažne učiteľmi spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky. Dôvodom jeho nezabezpečenia v primárnom i nižšom strednom vzdelávaní bola najmä nevhodná štruktúra pedagogických kolektívov súvisiaca s absenciou kvalifikovaných pedagógov na vyučovanie niektorých predmetov, ojedinele vyučovali predmety učiteľ s neukončeným požadovaným stupňom vzdelania.

ZŠ mali prevažne dobre vybudované **vnútorné i vonkajšie priestory**, primerané k počtu žiakov a umožňovali realizovať stanovené výchovno-vzdelávacie ciele. Školské budovy boli rozsiahlejšími alebo čiastočnými renováciami upravené, v nových priestoroch sa dobudovali triedy, odborné učebne, školská knižnica, priestory pre školské kluby detí. K skvalitneniu edukácie telesnej a športovej výchovy prispela úprava vonkajších areálov, vybudovanie trávnatých alebo asfaltových multifunkčných ihrísk. Temer 29 % škôl nedisponovalo dostatočným množstvom tried alebo odborných učební, niekde chýbala telocvičňa, školská jedáleň, prípadne boli školské budovy v zlom technickom stave. V 3 školách Košického kraja prebiehalo vyučovanie v dvoch zmenách z dôvodu vysokého počtu žiakov a nedostatku vhodných priestorov na zriadenie kmeňových učební. Bezbariérové prostredie bolo vybudované len v tretine kontrolovaných škôl, žiaci so zdravotným znevýhodnením využívali najmä učebne a hygienické priestory v prízemí budov.

Vybavenie škôl **učebnicami** a učebnými textami schválenými ministerstvom školstva bolo dostatočné. V niektorých ZŠ (8 %) učebnice ojedinele chýbali z dôvodu omeškania objednanej ústrednej zásielky. Učebnice anglického jazyka, pracovné zošity či cvičebnice, ktoré ministerstvo školstva nezahrnulo do ústrednej dodávky kopírovali, prípadne zakúpili z vlastných zdrojov alebo z príspevkov zákonných zástupcov. Nespokojnosť s kvalitou niektorých učebníc vyjadrili učitelia Banskobystrického kraja. Z ich vyjadrení vyplynulo, že sa v učebniciach vyskytovali odborné aj pravopisné chyby, prezentované učivo, jeho obsah i spracovanie nerešpektovali zásadu veku primeranosti. Učivo jednotlivých predmetov v nadväznosti na ročníky ponúkalo málo príležitostí k systematickému využívaniu medzipredmetových vzťahov. Takmer všetky subjekty mali kabinetné zbierky vybavené dostatkom učebných pomôcok, kompenzačných pomôcok pre žiakov so ŠVVP, funkčnou **didaktickou technikou**, vrátane **informačno-komunikačných technológií** (ďalej IKT) a zriadenú najmenej jednu odbornú učebňu výpočtovej techniky s prístupom na internet pre žiakov i učiteľov. Učebne IKT sa využívali predovšetkým na vyučovanie informatiky, informatickej výchovy a v rámci záujmovej činnosti. Nadštandardné vybavenie IKT, vďaka zapojeniu sa do realizácie rôznych projektov, mali najmä školy v Košickom kraji. Riaditelia **16 %** kontrolovaných subjektov nezabezpečili primerané materiálno-technické vybavenie subjektov a rovnako vybavenie kabinetných zbierok učebnými pomôckami bolo nedostatočné.

Vytvorené priaznivé **podmienky** na zaistenie **bezpečnosti a ochrany zdravia** vypracovaním školských poriadkov a spracovaním ďalšej dokumentácie súvisiacej

s príslušnou tematikou malo 84 % subjektov. Na málo vyhovujúcej úrovni boli v 1⁹ ZŠ. **Školské poriadky** vydané riaditeľmi škôl upravovali základné pravidlá vnútorného režimu školy, boli prerokované v pedagogických radách i s orgánmi školskej samosprávy. V elektronickej podobe sa nachádzali na webových sídlach škôl, v printovej forme vo vstupných priestoroch budov. Na začiatku školského roka sa s nimi preukázateľne oboznámili žiaci aj ich zákonní zástupcovia. Nie všetky školské poriadky boli vypracované v súlade s požiadavkami stanovenými školským zákonom. K zisteným nedostatkom v 18 % školských poriadkov patrilo nezpracovanie opatrení proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog či podmienok na zaistenie ochrany pred diskrimináciou, násilím a šikanovaním. Súčasťou školských poriadkov bolo uvedenie **výchovných opatrení** zameraných na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky žiakov. Z údajov uvedených v informačných dotazníkoch pre riaditeľov škôl vyplynulo, že žiaci vymeškali v sledovanom období¹⁰ celkovo **1 325 063 ospravedlnených** a **62 369 neospravedlnených** vyučovacích hodín. Za neospravedlnené vymeškanie vyučovacích hodín boli žiakom uložené výchovné opatrenia, napomenutia a pokarhania od triedneho učiteľa (471), pokarhania od riaditeľa školy (190) alebo mali zníženú známku zo správania (334). Viac ako 15 vyučovacích hodín neospravedlnenej absencie v mesiaci malo **376** žiakov. Riaditelia škôl zaslali príslušným orgánom štátnej správy a obce 201 oznámení. Exkurzie, kurzy a výlety organizovali školy v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. V záujme zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov v prípravných fázach týchto akcií zabezpečili ich poučenie o pravidlách bezpečného správania sa, čo bolo zdokumentované v záznamoch o organizovaní hromadných akcií. Súčasťou predloženej dokumentácie bol aj informovaný súhlas zákonných zástupcov žiakov. V 96 % ZŠ bola zabezpečená aktívna **ochrana** žiakov pred vplyvmi negatívnych **sociálno-patologických javov**. Subjekty ju realizovali plnením preventívnych programov a ustanovením **koordinátorov prevencie**, ktorí poskytovali informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakom a ich zákonným zástupcom, učiteľom prostredníctvom besied, triednických hodín, prednášok a vzdelávacích aktivít. Pri organizovaní aktivít k prevencii šikanovania a agresivity spolupracovali s mimovládnyimi organizáciami, políciou, odbornými zamestnancami poradenských centier. V 68 % ZŠ bol realizovaný zadaním dotazníka či ankety monitoring zameraný na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania. Nedostatkom bolo, že v školách nevenovali vyhodnocovaniu monitoringu väčšiu pozornosť. V rozhovoroch vedúci pedagogickí zamestnanci škôl uviedli, že zistené negatívne prejavy v správaní žiakov riešili individuálnym pohovorom s agresorom a s jeho zákonným zástupcom, často využívali konzultácie s odborníkmi z poradenských centier alebo spoluprácu s políciou. Po dôslednom prešetrení situácie a potvrdení šikanovania uplatnili voči agresorovi na základe závažnosti a dôsledkov nevhodného správania príslušné výchovné opatrenie v zmysle ustanovení školského poriadku. Výskyt negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania zisťovala v kontrolovaných školách aj školská inšpekcia. Prostredníctvom dotazníka sa k téme vyjadriilo **4 824** žiakov 5. až 8. ročníka. Z odpovedí vyplynulo, že 74 % respondentov nebolo nikdy šikanovaných, 15 % bolo šikanovaných raz, 11 % viackrát. Svedkami šikanovania bolo 42 % žiakov. Samotné šikanovanie sa v takmer polovici prípadov odohralo v školskom prostredí a najčastejšie sa prejavovalo urázaním, zastrášaním (33 %), telesným napadnutím (17 %). So svojou skúsenosťou so šikanovaním sa respondenti zverili rodičom (23 %), triednym učiteľom (18 %), spolužiakovi/spolužiačke (14 %), priateľovi/priateľke (13 %). Riaditeľa školy by informovalo necelých 5 % žiakov, výchovného poradcu rovnako ako psychológa 1 % a nikomu sa o skúsenosti so šikanovaním nezverilo 10 % opýtaných. Viac ako polovica (55 %) žiakov potvrdila, že školský poriadok rieši aj problematiku násilia

⁹ Košický kraj – ZŠ, Sokoľany 147

¹⁰ 2. polrok školského roka 2013/2014 a 1. polrok školského roka 2014/2015

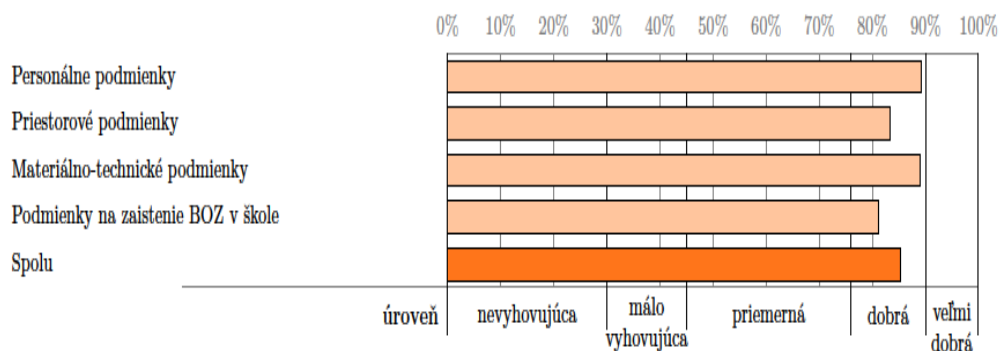
a šikanovania, tretina opýtaných túto problematiku nedokázala posúdiť, ostatní odpovedali negatívne. Obsah školského poriadku nepoznalo 45 % žiakov aj napriek skutočnosti, že s ním boli na začiatku školského roka oboznámení.

Žiacka školská rada (ďalej ŽSR) bola ustanovená v 39 školách, čo predstavuje 24 %. V Nitrianskom a v Prešovskom kraji nebola zriadená ani v jednom z kontrolovaných subjektov. Školská inšpekcia zisťovala prostredníctvom dotazníka zameranie a efektívnosť spolupráce ŽSR s vedúcimi pedagogickými zamestnancami a pedagógmi škôl. Až 71 % z celkového počtu **328** respondentov vyjadrilo tvrdenie, že sa väčšina žiakov školy aktívne zapájala do podávania návrhov a podnetov na zlepšenie činnosti školy. Nižšiu aktivitu žiakov potvrdilo 27 % respondentov a 3 % potvrdili, že žiaci takéto návrhy vôbec nepodávali. Žiacke námety, návrhy a pripomienky boli vedúcimi pedagogickými zamestnancami akceptované a do školských poriadkov zapracované v 29 % škôl. Čiastočne boli zapracované v 36 % škôl a vôbec neboli akceptované v 36 % subjektov. Na otázku, či bol niekto z členov ŽSR prizvaný pedagogickými zamestnancami k riešeniu výchovných problémov spolužiakov, nevedela takmer polovica respondentov odpovedať (45 %). Spoluprácu vylúčilo 33 % a potvrdilo 21 % opýtaných. Naopak, kooperáciu s koordinátorom prevencie pri riešení problémov súvisiacich so šikanovaním potvrdilo 48 % a vylúčilo 18 % opýtaných. Negatívnu sa javí najmä skutočnosť, že tretina z členov ŽSR nevedela, kto z pedagogických zamestnancov je koordinátorom prevencie.

Organizácia vyučovania a vypracované rozvrhy hodín prevažne rešpektovali základné fyziologické, psychické a hygienické zásady a požiadavky. V 26 % škôl nebola dodržaná dĺžka vyučovacích hodín, prestávok, určený počet hodín v jednom dni. Ďalšie zistené závažné nedostatky sa týkali nedelenia triedy na skupiny, nedodržania počtu žiakov v skupinách, prekročenia počtu žiakov v triedach so začlenenými žiakmi. Ojedinele nebol akceptovaný stanovený počet žiakov v špeciálnych triedach, v 1 subjekte¹¹ sa výchova a vzdelávanie žiakov 5. a 6. ročníka realizovala v spojenej triede.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v ZŠ na **dobrej úrovni** (graf č. 6).

Graf č. 6 Podmienky výchovy a vzdelávania

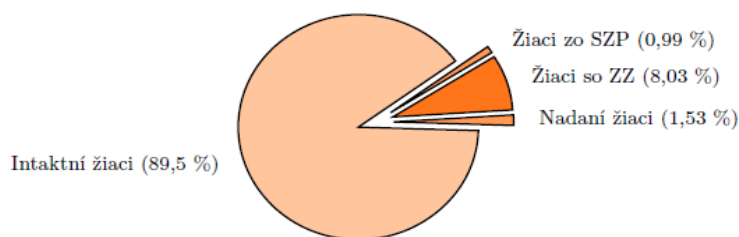
Priebeh výchovy a vzdelávania

Kontrolované subjekty evidovali celkovo **29 198** žiakov. Osobitným spôsobom v školách mimo územia SR, na základe rozhodnutia riaditeľa školy, sa vzdelávalo **481** žiakov a osobitným spôsobom formou individuálneho vzdelávania **9** žiakov primárneho vzdelávania. Edukácia **3 080** žiakov so ŠVVP (graf č. 7) sa realizovala v bežných triedach formou začlenenia **1 983** žiakov so ZZ a **165** nadaných žiakov, formou inklúzie **144** žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej SZP). Bežné triedy navštevovalo **26 636** a triedy so spojenými ročníkmi na primárnom stupni **1 282** žiakov. V zriadených 11 triedach nultého ročníka sa vzdelávalo **144** žiakov zo SZP, v 43 špeciálnych tried **362** žiakov so ZZ,

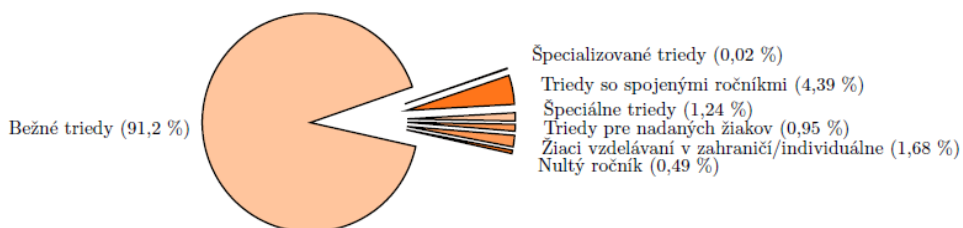
¹¹ Prešovský kraj – ZŠ s MŠ, Turany nad Ondavou 90

v špecializovanej triede 6 žiakov a v 15 triedach sa vzdelávalo 278 nadaných žiakov (graf č. 8).

Graf č. 7 Percentuálne zastúpenie žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP

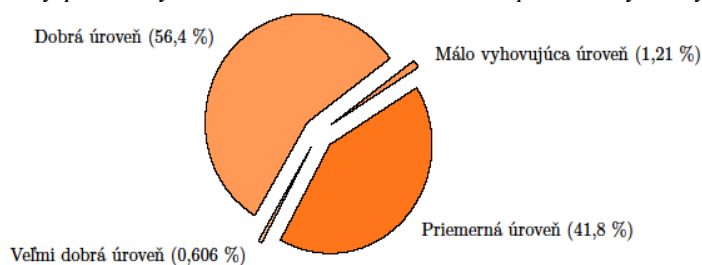
Graf č. 8 Organizácia vzdelávania – percentuálne zastúpenie žiakov v triedach

Hodnotenie úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu a posudzovanie procesov a javov vo vyučovaní smerujúcich k rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov sa realizovalo hospitáciami na vyučovacích hodinách predmetov **vzdelávacích oblastí** jazyk a komunikácia, matematika a práca s informáciami, príroda a spoločnosť, človek a príroda, človek a spoločnosť, umenie a kultúra, zdravie a pohyb. Celkovo bolo vykonaných 5 355 hospitácií, z toho na 1. stupni 2 461 (z nich 10 v nultom ročníku), na 2. stupni 2 822 hospitácií a 72 v špeciálnych triedach.

Vyučovanie učiteľom a učenie sa žiakov dosiahli v kontrolovaných predmetoch celkovo **dobrá** úroveň, z toho v 1 subjekte¹² boli na **veľmi dobrej** úrovni, v 93 na **dobrej** a v 69 na **priemernej** úrovni. **Málo vyhovujúca** úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu bola v 2 ZŠ¹³ (graf č. 9).

Graf č. 9 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia oblasti – priebeh výchovy a vzdelávania

Pozitívne zistenia

- vytváranie bezpečnej pracovnej atmosféry vyučovania
- uplatňovanie pozitívneho verbálneho hodnotenia ako motivácie k napredovaniu
- podporovanie rozvíjania pracovných návykov a zručností žiakov
- rozvíjanie komunikačných kompetencií na vyučovacích hodinách predmetov vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia

¹² Žilinský kraj – ZŠ s MŠ, Vasiľov 58

¹³ Banskobystrický kraj – ZŠ, Muľa 68; ZŠ, Stará Kremnička 33

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- stanovenie špecifických cieľov vyučovania konzistentne formujúcich osobnosť žiaka, rešpektujúcich taxonómie cieľov vyučovacieho procesu
- zadávanie úloh podporujúcich rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov
- uplatňovanie foriem kooperatívneho vyučovania
- rozvíjanie spôsobilostí smerujúcich k formovaniu uvedomelého postoja žiaka k celoživotnému učeniu sa

Spoločným charakteristickým znakom edukačnej činnosti učiteľov bolo na väčšine hospitovaných hodín vytváranie pozitívnej a motivujúcej atmosféry empatickým prístupom k žiakom, zohľadňovaním sociálnych i kultúrnych rozdielov a osobností jednotlivcov. K vytváraniu priaznivej atmosféry hodín prispievalo v primárnom vzdelávaní dynamické striedanie činností, zaradenie pohybových didaktických aktivít a v ročníkoch nižšieho stredného vzdelávania najmä prejavovanie záujmu o prácu každého jednotlivca a pozitívne verbálne hodnotenie jeho výkonu.

Vyučujúci prevažne jasne a primeraným spôsobom oboznamovali žiakov s **kognitívnym cieľom vyučovacích hodín**, oboznámili ich s obsahom učiva, opísali formy práce, prípadne pomenovali činnosti, ktoré budú žiaci vykonávať. **Absentovalo** oznámenie **afektívnych** či **psychomotorických cieľov** hodín. Formulovanie cieľa bolo len málokedy komplexné, zväčša neobsahovalo informáciu o očakávaných výsledkoch učenia sa žiakov. Spätná väzba, najmä v súvislosti s plnením kognitívnych cieľov, bola uplatňovaná vo fáze opakovania učiva, utvrdzovania nového učiva a v závere hodín.

Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov bolo pozorovateľné takmer na polovici z hospitovaných hodín. Učitelia v malej miere prispôbovali obsah, formuláciu alebo obťažnosť úloh a činností individuálnym učebným schopnostiam, zručnostiam jednotlivcov alebo s ohľadom na špecifické rozdiely v štýle ich práce. Na vyučovacích hodinách v nultých ročníkoch, v špeciálnych triedach a v bežných triedach, v ktorých sa vzdelávali aj začlenení žiaci, rešpektovali ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby najmä zadávaním vhodne volených a primerane náročných úloh, poskytovaním dlhšieho časového limitu na riešenie zadaní. Na viacerých hodinách jednotlivcom efektívne pomáhal aj asistent učiteľa.

V priebehu vyučovacích hodín sa **materiálne prostriedky vyučovacieho procesu** účelne využívali. Základným zdrojom informácií boli pre žiakov učebnice a doplnkovým zdrojom pre lepšie pochopenie učiva rozmanité učebné texty. Rovnako účelne a vhodne sa používali rôznorodé učebné pomôcky i špeciálne kompenzačné pomôcky s cieľom zmierniť bariéry zdravotného znevýhodnenia žiakov. Menej efektívne bola vo vyučovacom procese uplatnená didaktická technika. Audiovizuálnu techniku najčastejšie používali učitelia na hodinách jazykového vyučovania.

Rozvoj **kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa** nebol na väčšine hodín dostatočne podporovaný. Hodnotenie a klasifikácia žiakov sa realizovala v súlade s metodickými pokynmi na hodnotenie a klasifikáciu a v súlade s kritériami hodnotenia zadefinovanými v ŠkVP. Vyučujúci najčastejšie využívali priebežné verbálne hodnotenie, ktoré malo motivačný, povzbudzujúci charakter a poskytovalo jednotlivcom okamžitú spätnú väzbu na ich výkon. Zriedka uplatnili klasifikáciu známku (39 % hodín) a slovné hodnotiace výroky pri klasifikovaní nie vždy úplne a objektívne informovali žiakov o úrovni ich výkonu. Len na polovici z hospitovaných hodín v triedach primárneho a rovnako v triedach nižšieho stredného vzdelávania bolo vedenie žiakov k formovaniu pozitívnych postojov k sebe samému, k posúdeniu úspešnosti vlastného výkonu alebo výkonu spolužiaka cieľavedomé a systematické. Na ostatných hodinách sa podnecovanie k sebareflexii vyskytlo sporadicky, náhodne alebo výrazne absentovalo. Žiaci v nižších ročníkoch zvládali prevažne kontrolu správnosti výsledkov, žiaci vo vyšších ročníkoch sa nedokázali stotožniť s rolou hodnotiteľa

vlastného učenia sa, nevedeli poukázať na svoje silné a slabé stránky, ich hodnotiace výroky boli málo výpovedné, nerozhodné, neopierali sa o znalosť kritérií a postupov hodnotenia.

Vytváranie predpokladov pre rozvoj **poznávacích kompetencií** zabezpečovali vyučujúci uplatňovaním zrozumiteľného, primeraného prístupného poznatkov zadávaním úloh zameraných na aplikáciu a uvedomelé uplatňovanie získaných poznatkov. Charakteristickými znakmi hodín bolo vytváranie správnych predstáv v súlade s vedeckým poznaním, vedenie žiakov k aktívnemu využívaniu osvojených pojmov, postupov, algoritmov, zabezpečovanie dostatočnej rôznorodosti výkladu a precvičovania učiva. Väčšina zadávaných úloh a činností bola zameraná na rozvoj zapamätania, porozumenia. K pozitívnym javom vyučovania možno priradiť častejšie uplatňovanie zadaní s cieľom aplikovať vedomosti v iných kontextoch s využitím medzipredmetových vzťahov alebo vhodného učiva prierezových tém. Vo vyšších ročníkoch výklad, riadený rozhovor spestrili učitelia vhodnou počítačovou prezentáciou, zaradením situačnej scény či využitím metódy CLIL. Hodiny prírodovedného zamerania oživilo uplatnením bádateľských aktivít a v primárnom vzdelávaní aj zaradením zážitkového učenia, hrových aktivít. Tvorivé, divergentné úlohy zadávali sporadicky, schopnosti žiakov hľadať, zovšeobecňovať, posudzovať či samostatne formulovať závery boli rozvíjané nedostatočne.

Cieľavedomé podporovanie rozvíjania **komunikačných kompetencií** bolo pomerne silnou stránkou temer všetkých (87 %) hospitovaných hodín. V **nultom ročníku** vyučujúci zaradili činnosti, ktoré rozvíjali formálnu i obsahovú stránku reči, elementárne grafické zručnosti, vytvárali priestor na rozvoj aktívnej rečovej komunikácii. Žiaci poskytnuté príležitosti spontánne využili aj napriek tomu, že ich komunikačné zručnosti boli pomerne slabé. Najmä málo rozvinutá aktívna slovná zásoba im spôsobovala problémy pri tvorbe súvislých odpovedí. Aj v **špeciálnych triedach** učitelia cieľavedome viedli žiakov k pochopeniu čítaného textu, k precvičovaniu písomného prejavu. Kladením primeraných otázok počas riadeného rozhovoru či výkladu a vyžadovaním celistvých odpovedí pozitívne ovplyvňovali rozvoj aktívnej slovnej zásoby žiakov. V **bežných triedach** na hodinách takmer všetkých vyučovacích predmetov primárneho i nižšieho stredného vzdelávania (88 %) boli komunikačné kompetencie rozvíjané podnecovaním k aktívnej verbálnej komunikácii, k tvorbe dialógov, k ústnej prezentácii výsledkov riešení úloh. Rovnako na hodinách dominovala práca s učebnicou, so súvislým/nesúvislým textom. Učitelia okrem osvedčených klasických foriem práce zameraných najmä na nácvik a osvojenie techniky čítania a počúvania s porozumením využívali aj iné rozmanité aplikačné a interpretačné interaktívne formy práce, ktorými cielene podporovali rozvíjanie čitateľskej gramotnosti. Žiaci primárneho vzdelávania reagovali spontánne, rozumeli bežným pokynom a otázkam, dokázali tvoriť vety, otázky na danú tému a prerozprávať krátky súvislý text. Vo vyšších ročníkoch na otázky a pokyny (kladené v slovenskom, v maďarskom či v inom cudzom jazyku) prevažne pohotovo reagovali, viedli dialóg, argumentovali. Vyskytli sa aj hodiny, na ktorých (18 %) boli odpovede žiakov neucelené, strohé, nedokázali identifikovať základné informácie, dostatočne interpretovať či analyzovať text, pracovali zväčša iba s pomocou učiteľa.

Rozvíjanie **pracovných návykov a zručností** bolo výrazne silnou stránkou vyučovania predmetov všetkých sledovaných vzdelávacích oblastí. Činnosti boli zväčša plánované a organizované tak, aby si žiaci v optimálnej miere rozvíjali, osvojovali a utvrdzovali správne pracovné návyky a zručnosti. Patrílo k nim predovšetkým riešenie praktických a aplikačných úloh, manipulácia s rôznymi učebnými pomôckami, vykonávanie činností v odborných učebniach. Vyučujúci vyžadovali dodržiavanie stanovených pracovných postupov a dokončenie zadaných úloh v dohodnutom čase. Žiakov priebežne kontrolovali, usmerňovali, v prípade potreby korigovali chyby v ich činnosti. Počas vyučovacích hodín nabádali jednotlivcov k osobnej zodpovednosti za dodržiavanie bezpečného správania sa a ochrany svojho zdravia. Učitelia na hodinách v nižších ročníkoch viedli žiakov k dôslednému

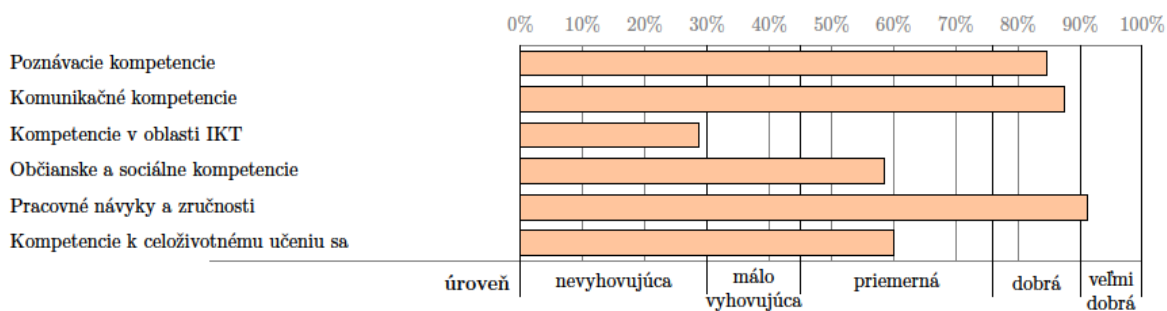
dodržiavaniu základných hygienických pravidiel, psychohygienických zásad pri čítaní a písaní.

Vytváranie podmienok pre rozvíjanie parciálnych **občianskych a sociálnych kompetencií** bolo v priebehu vyučovania menej výrazné, malo priemernú úroveň. Vyučujúci na viac ako polovici (64 %) sledovaných hodín jazykového vyučovania, dejepisu a občianskej výchovy, prírodovedných predmetov zreteľne prispievali k formovaniu spoločensky akceptovateľných občianskych postojov žiakov, ale len vo vzťahu k preberanej učebnej téme. V prevažne miere išlo o vyjadrenia hodnotových postojov, stanovísk alebo obhájenia riešenia konkrétneho zadania. Na tretine vyučovacích hodín boli príslušné spôsobilosti rozvíjané zväčša náhodne, nepremyslene, čo úzko súviselo s jednoznačným zameraním edukácie na kognitívne procesy učenia a s nezadefinovaním konkrétneho afektívneho cieľa. V organizácii vyučovacích hodín prevládali málo dynamické frontálne formy vyučovania, ktoré nedostatočne motivovali žiakov k uvedomenému aktívnemu zapájaniu sa do edukačného procesu. Systematické rozvíjanie prosociálneho správania a kooperácie žiakov uplatňovaním niektorej z foriem skupinového vyučovania bolo možné sledovať na 53 % hodín. Pri práci vo dvojici alebo v skupine žiaci spolupracovali, boli k sebe tolerantní, vedeli sa vzájomne kontrolovať a opravovať chybné riešenia, dokázali spoločne prezentovať výsledky skupiny. Výrazne sa v skupinách presadzovali komunikatívnejší jednotlivci, ostatní zväčša plnili požadované úlohy alebo boli pasívnymi členmi skupiny.

Väčšina z kontrolovaných subjektov vytvorila primerané priestorové podmienky a zabezpečila materiálno-technické vybavenie prostriedkami IKT pre rozvíjanie digitálnych zručností žiakov. Napriek tomu rozvíjanie **kompetencií** žiakov v oblasti využívania **informačných a komunikačných technológií** dosiahlo na hospitovaných hodinách **nevyhovujúcu úroveň**. Na **14 %** hodín najmä vyučovacích predmetov cudzí jazyk, biológia, prírodoveda, fyzika, geografia, matematika, informatická výchova a informatika pracovali žiaci v odbornej učebni IKT s výukovými programami z digitálnej knižnice Zborovňa, Planéta vedomostí, s informáciami sprístupnenými pomocou prezentácie v programe PowerPoint alebo s dátami a s údajmi získanými z bezpečných internetových stránok. Učitelia sprístupňovali nové učivo veku primerane s dôrazom na správny algoritmus postupov pri práci s IKT a zadávané úlohy mali charakter praktického využitia. Ojedinele sa vyskytli hodiny, na ktorých neboli splnené stanovené výchovno-vzdelávacie ciele, činnosť žiakov bola neefektívna, netýkala sa preberanej témy. Na **10 %** z hospitovaných hodín vytvorili vyučujúci niektorým jednotlivcom priestor na prezentáciu vypracovaného projektu, domácej úlohy pomocou IKT. Samotní vyučujúci využili možnosť efektívnejšej interpretácie nového učiva prezentáciou prostredníctvom spätného projektoru, interaktívnej tabule na **27 %** hodín, ale žiakov do aktívnej činnosti s prostriedkami IKT nezapájali.

Vyučovanie učiteľom a učenie sa žiakov dosiahli v kontrolovaných predmetoch primárneho a nižšieho stredného vzdelávania celkovo **dobrú** úroveň (graf č. 10).

Graf č. 10 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch na prvom a druhom stupni základnej školy

Závery

Silnými stránkami v **oblasti riadenia škôl** boli reálne stanovené ciele výchovy a vzdelávania v ŠkVP na základe identifikovaných silných a slabých stránok a zapájanie sa pedagogických zamestnancov do tvorby a realizácie rôznych vzdelávacích projektov. Riaditelia škôl pri zabezpečovaní a riadení výchovy a vzdelávania využívali odbornú pomoc poradných orgánov a spoločne vytvárali bezpečné pracovné prostredie, vhodnú klímu a kultúru školy. Funkčný systém výchovného poradenstva poskytoval žiakom a ich rodičom usmernenia v oblasti profesijnej orientácie, pomáhal im aj pri riešení osobnostných či vzdelávacích problémoch. Školy organizovali rôzne preventívne aktivity, ponúkali bohatú záujmovú činnosť, pripravovali žiakov na úspešné prezentovanie talentu, vedomostí a zručností. Dosažitú dobrú úroveň pedagogického riadenia ojedinele znižovali nedostatky v ŠkVP, nedostatky súvisiace s účinnosťou vnútorného systému kontroly.

K pozitívam v **oblasti zabezpečenia vhodných podmienok** výchovy a vzdelávania patrili podpora odborného rastu pedagogických zamestnancov, plánovanie ich ďalšieho vzdelávania s ohľadom na aktuálne potreby a požiadavky škôl. Rovnako možno pozitívne vnímať narastajúci počet zrekonštruovaných alebo čiastočne upravených školských budov, dobré materiálo-technické vybavenie odborných učební a kabinetných zbierok. Koordinátori prevencie v prevažnej väčšine škôl vytvárali podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov, realizovali preventívno-výchovné programy s cieľom aktívnej ochrany žiakov pred negatívnymi sociálno-patologickými javmi. Dodržiavanie základných fyziologických, psychických a hygienických potrieb žiakov pri organizácii vyučovania v školách zväčša zaistili na zodpovedajúcej úrovni.

Spoločnými pozitívnymi znakmi **výchovno-vzdelávacieho procesu** bolo vytváranie priaznivej pracovnej atmosféry založenej na vzájomnom rešpektovaní učiteľa a žiakov a podpora rozvíjania poznávacích kompetencií uplatňovaním zásad primeranosti, názornosti, postupnosti i vedeckosti. Rovnako zreteľné podporovali rozvíjania pracovných návykov a zručností žiakov i komunikačných kompetencií najmä na hodinách vyučovacích predmetov vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia. K oblastiam, ktoré si vo výchovno-vzdelávacom procese vyžadovali zásadne cieľavedomejší prístup a systematické podporovanie, patrili stanovenie výchovných cieľov vyučovania, zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov, rozvíjanie kompetencií k celoživotnému učeniu sa, digitálnych zručností, občianskych a sociálnych kompetencií žiakov.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Štátna školská inšpekcia uplatnila vo vzťahu ku kontrolovaným školám podľa závažnosti zistených porušení všeobecne záväzných právnych a interných predpisov odporúčania, uložila opatrenia alebo uložila povinnosť kontrolovaným subjektom v stanovených termínoch prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov s cieľom skvalitniť riadiacu prácu riaditeľov škôl, podmienky výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávaciu činnosť pedagogických zamestnancov.

Zriaďovateľom 3 ZŠ v Prešovskom a 10 škôl v Košickom kraji boli zaslané **upozornenia**, ktoré sa týkali nesplnenia kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon riadiacej funkcie vedúceho pedagogického zamestnanca, nezabezpečenia výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogickými zamestnancami spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky. Upozornenia sa týkali aj závažných nedostatkov súvisiacich s riadením škôl a s nezabezpečením primeraných podmienok výchovy a vzdelávania

Odporúčania a podnety

Riaditeľom základných škôl

– revidovať a aktualizovať obsah ŠkVP

- zefektívniť vnútorný kontrolný systém vykonávaním analýzy kontrolnej činnosti
- pravidelne sledovať účinnosť opatrení na zvyšovanie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu
- participovať na hospitačnej činnosti s vedúcimi metodických orgánov, podporovať vzájomné hospitácie učiteľov za účelom výmeny skúseností a metodickej pomoci
- v priebehu hospitácií sledovať
 - definovanie cieľov vyučovania rešpektujúcich taxonómie cieľov vyučovacieho procesu
 - vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania kľúčových spôsobilostí žiakov využívaním progresívnych metód a foriem
 - rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov premysleným zadávaním vhodných úloh
 - uplatňovanie kooperatívnych foriem vyučovania
- využiť možnosť vzdelávania učiteľov zamestnancami metodicko-pedagogického centra priamo v škole

Zriaďovateľom

- podporovať zriaďovanie nultých ročníkov a špecializovaných tried
- pri revitalizácii školských priestorov zabezpečiť vytváranie bezbariérového prostredie

Metodicko-pedagogickému centru

- zamerať vzdelávacie aktivity pre pedagogických zamestnancov na metódy a formy práce so žiakmi v oblasti rozvíjania kľúčových kompetencií
- využívať zistenia a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie pri plánovaní vzdelávacích aktivít

Štátnemu pedagogickému ústavu

- využívať skúsenosti a podnety učiteľov z praxe k navrhovaným zmenám v školských vzdelávacích programoch, v dostatočnom časovom predstihu zabezpečiť verejnú odbornú diskusiu

Ministerstvu školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky

- zriadiť odborné pracovisko, ktoré bude riešiť rozporné závery z diagnostických špeciálno-pedagogických vyšetrení
- umožniť širšiemu okruhu pedagogických zamestnancov pripomienkovať obsah nových učebníc